

TOO MUCH, TOO SOON: EARLY LEARNING AND THE EROSION OF CHILDHOOD

HOUSE, RICHARD (ur.)
Gloucestershire: Hawthorn Press, 2001., 376 str.

BERNARDA PALIĆ
Sveučilište u Zadru, Odjel za pedagogiju
University of Zadar, Department of Pedagogy

Primljeno / Received: 7. X. 2016.

Ova monografija donosi radove sveukupno 22 autora i autorica koji se bave tematikom ranog odgoja i obrazovanja u Ujedinjenom Kraljevstvu, poglavito promjenama koje su uslijedile nakon donošenja zakonski obvezujućeg okvira za djelovanje unutar ranog odgoja i obrazovanja: *Early Years Foundation Stage* (nadalje u tekstu EYFS). Sam naslov: *Previše i prerano: Rano učenje i raspadanje djetinjstva*, upućuje na kritičko promišljanje ranog razvoja djeteta i posljedice koje može imati pretjerana intelektualizacija ranog djetinjstva s ciljem što ranijeg opismenjavanja i pripremanja djeteta za ispunjavanje isključivo kognitivnih obrazovnih postignuća.

Knjiga je podijeljena u četiri tematska dijela:

- Prvi dio: Kreiranje politike i uništavanje djetinjstva: Slučaj *Early Years Foundation Stage (Policy Making and the Erosion of Childhood: The Case of the Early Years Foundation Stage)*
- Drugi dio: Temelji djetetovog razvoja i ranog učenja: pogledi, načela i prakse (*The Foundations of Child Development and Early Learning: Perspectives, Principles and Practices*)
- Treći dio: Zagovaranje, istraživanje i kreiranje politike za dječje učenje u ranoj dobi (*Advocacy, Research and Policy Making for Children's Early Years' Learning*)
- Četvrti dio: Putevima naprijed ka ostvarivim budućnostima (*Ways Ahead to Achievable Futures*)

Prvo poglavlje: *EYFS i istinski temelji ranih dječjih godina (The EYFS and the Real Foundations of Children's Early Years)* bavi se promjenama koje su se dogodile poradi ubrzanog rasta van-obiteljske skrbi u ranom razdoblju te naglašava prisutnu rastuću tendencija fokusa na kognitivni razvoj i ranu edukaciju. Penelope Leach iznosi određena područja rizika za dijete u ranoj dobi s obzirom da školski uspjeh postaje važniji od drugih ishoda te ističe promjene u paradigmi ranog institucionalnog odgoja i krivog poimanja dječje

igre u kontekstu poučavanja i učenja, što se ocrtava i u određenim ciljevima postavljenima u EYFS. Drugo poglavlje *Osporavanje vladinog kreiranja politike u području rane dobi: Doprinosi Open EYE (Challenging Government Policy-making for the Early Years: Early Open EYE Contributions* opisuje nastanak kampanje *Open Early Years Education (Open EYE)* kao odgovor na donošenje EYFS 2007. godine te nastanak inicijative za debatu o legitimnoj ulozi vlade unutar sustava ranog djetinjstva. *Open EYE* uključuje zajednički trud i napore stručnjaka iz područja (ranog) odgoja i obrazovanja koji čvrsto zastupaju argumente kako je okvir EYFS, poglavito određeni ciljevi, temeljen na iskrivljenom pogledu na djetetov rani razvoj. Treće poglavlje: *Protiv vladinog mišljenja (Against the Government's Grain)* donosi priču o stavovima, sadržajima i proceduri od strane Odjela i vlade koji su u to vrijeme imali ulogu donošenja odluke o izuzeću obrazovne ustanove od provođenja ciljeva EYFS. John Dougherty nas uvodi u centraliziranost odgojno-obrazovnog sustava UK te naglašava vrlo težak put do provođenja vlastitih ciljeva i metoda rada u pojedinačnoj odgojno-obrazovnoj ustanovi. Četvrto poglavlje: *Utjecaj EYFS na dadilje (The Impact of the EYFS on Childminders)* donosi uvid u posljedice koje je donošenje EYFS imalo i na djelatnost dadilja, koje su postale obavezne ostvariti sve ciljeve kao i u odgojno-obrazovnim ustanovama. U poglavlje se opisuje birokratska borba za izuzeće iz provođenja okvira EYFS kroz dvije strane priče – one od odgojiteljice Pat Adams i njezinog muža Arthura. Peto poglavlje: *Roditeljski izazov u preispitivanju laburističkog EYFS (A Parent's Challenge to New Labour's Early Years Foundation Stage)* također tematizira slučaj izuzeća od regulative EYFS, no ovaj put od strane nezadovoljnog roditelja, Frances Laing, koja uvidom u dokumentaciju i vrjednovanje njezinog trogodišnjeg djeteta želi vratiti svom djetetu opušteno djetinjstvo tako što ne želi da joj dijete bude podvrgnuto vrjednovanju i promatranju prema regulativi EYFS. Kao odgovor na donošenje EYFS i raspravu koja se pojavila u UK Dame Clare Tickell objavljuje Recenziju okvira EYFS što je povod za dijalog male skupine članova *Open Eye* koji izražavaju zajedničku zabrinutost zbog izostanka kritike na određene smjernice EYFS koje se tiču primjerenosti određenih ciljeva razvoju djeteta rane dobi. Šesto poglavlje (*The Tickell Review of the Early Years Foundation Stage: An "Open EYE" dialogue*) prikazuje prijepis njihove međusobne diskusije putem e-maila.

Drugi dio knjige započinje sedmim poglavljem: *Mit o ranoj stimulaciji djece (The Myth of Early Stimulation for Babies)*, Sylvie Héту, koje ističe glavne postavke ranog dječje razvoja uz sažeti prikaz procesa od samog rođenja djeteta do institucionalizirane brige za dijete s naglaskom na ulozi kulture u zaštiti djece i pogledu na prirodni razvoj djeteta, a ciljem osvještavanja i refleksije nad pitanjima koja se tiču odgoja i obrazovanja djeteta.

Osmo poglavlje: *Trenutne perspektive o kurikulumu ranog djetinjstva (Current Perspectives on the Early Childhood Curriculum)*, Lilian Katz, donosi pogled na kurikulum ranog odgoja koji nužno odgovara na pitanja: što treba biti naučeno, kada i na koji način i kako znamo koliko smo uspješni u odgovaranju na prva tri pitanja; te dalje elaborira na koji način što kvalitetnije pristupiti razvoju vještina, sposobnosti i znanja koje dijete posjeduje. Upravo se u devetom poglavljju: *Tjelesne osnove za učenje (Physical Foundations for Learning)*, Sally Goddard Blythe, ističe važnost tjelesnog razvoja jer proces učenja nije samo umna aktivnosti. Naglašava se dobrobit tjelesnog razvoja i pokreta kao primarnog medija kroz koji dijete integrira sve informacije dobivene putem osjetila, što je i izravno povezano sa dostizanjem obrazovnih postignuća. Deseto poglavlje *Otkrivanje samog sebe – važnost osobnosti (The Unfolding Self – The Essence of Personality)* bavi se zaštitom

djece rane dobi od pristupa koji pokušavaju oblikovati njihovu psihu u skladu sa ciljevima i očekivanjima postavljenima od strane odraslih. Kao suprotnost jedinstvenim obrascima vrjednovanja za svako dijete prisutnima u EYFS, ovdje se naglašava vlastita individualnost svakog djeteta i u kojoj mjeri neopterećeno djetinjstvo doprinosi prirodnom razvoju djeteta.

Jedanaesto poglavlje: *Demokratizacija učenja (The Democratization of Learning)* donosi pogled na poimanje društvenog ponašanja djeteta koje ovisi o utjecajima i primjerima koje mu postavlja njegovo društvo. Wendy Ellyatt ističe ulogu kulture kao socijalne konstrukcije vlastitog dječjeg života te naglašava promjene u životu modernog djeteta u UK, što ima utjecaja i na nove paradigme poučavanja gdje se od učitelja zahtijeva da sluša djetetove interese i ideje te sukladno tome prilagode ciljeve učenja na odgovarajući i kreativan način, poglavito kod kreiranja i provođenja kurikuluma.

U dvanaestom poglavlju: *Rano obrazovanje u Steiner Waldorfu (The Steiner Waldorf Foundation Stage)*, Lyne Oldfield, opisuje se pristup waldorfskog vrtića koji kreće od njegovanja bogatstva aktivnosti i autentičnih iskustava proživljenih putem slobodne igre. Odgoj i obrazovanje ovog alternativnog koncepta karakterizira poticanje djece da kroz tjelesnu aktivnost aktivno upoznaju svijet, bez pretjeranog fokusa na razvijanje isključivo kognitivnih vještina.

Trinaesto poglavlje: *Možemo li se igrati? (Can We Play?)* naglašava fenomen suvremenog djetinjstva u kojemu igra koja ubrzano nestaje iz domova, škola i susjedstava. David Elkind opisuje dobrobiti igre od ključne važnosti za tjelesni, intelektualni i socio-emocionalni razvoj djece sve dobi te naglašava kako se aktualizira se potreba za izgradnjom nove kulture – kulture igre. U četrnaestom poglavlju: *Igra – transformiranje mišljenja (Play – Transforming Thinking)* Tricia David nadovezuje se na prethodno poglavlje iznoseći pozitivne utjecaje slobodne dječje igre. Problematizira trenutnu učestalost sjedilačkih aktivnosti kod djece rane dobi kao i ulogu odraslih u promoviranju igre kao pedagoškog pristupa i u stvaranju okruženja za poticanje slobodne igre.

U petnaestom poglavlju: *Prigovor Reggio Emilia Pristupu kroz relacijsko materijalističko stajalište i etiku potencijalnosti (Challenging the Reggio Emilia Approach with Relational Materialist Thinking and an Ethics of Potentialities)* Hillevi Lenz Taguchi objašnjava kako je problem što je većina pedagoške prakse prisutne u školama temeljena na instrumentalnim strategijama koje ne uzimaju u obzir prisutnost konteksta na kreativno i eksperimentalno učenje za razliku od Reggio Emilia pristupa. No, iako je Reggio Emilia temeljen na jeziku i usmjeren na čovjeka, Taguchi preispituje u kojoj mjeri ovaj pristup ignorira učeničke konstrukcije identiteta i subjektivnosti naspram određenim društvenim konceptima.

Treći dio knjige započinje šesnaestim poglavljem: „*Da sam htjela da moje dijete čita i piše, ne bih počela ovako*“ (*“If I Wanted My Child to Learn to Read and Write, I Wouldn't Start from Here”*) koje donosi utiske posjeta Sue Palmer Finskoj, gdje djeca kreću u školu sa 7 godina i usprkos tome postižu izvanredne rezultate. Autorica daje pregled bitnih značajki poticanja razvoja dječje pismenosti u ranoj dobi i kakav utjecaj ima programirano poučavanje djece kako pisati i čitati uspoređujući pristup finskog obrazovnog sustava i onog u UK. Sedamnaesto poglavlje: *Pogled na dugotrajne učinke ranog učenja (Viewing the Long-Term Effects of Early Reading with an Open Eye)* bavi se tematikom čitanja u djetinjstvu. S obzirom na trenutnu opsesiju osiguravanja uvjeta djeci kako bi što prije savladala čitalačke i pismene vještine, što zapravo ima pozitivne

posljedice samo za industriju didaktičkih igračaka i materijala, Sebastian P. Suggate iznosi rezultate istraživanja o povezanosti pismenosti i ranijeg uvođenja čitalačke aktivnosti kod djece. Iscrpno istraživanje grupirano je kroz šest područja u kojima se ističe zbog čega se događa da djeca koja rano nauče čitati ipak izgube tu prednost kasnije u školovanju.

U osamnaestom poglavlju: *Istraživanja ranog djetinjstva i njihovo korištenje u politici (Early Childhood Research and its Political Usage: Some Cautionary Remarks)* Richard House naglašava kako je potrebno oprezno tumačenje shvaćanja pojednostavljenih naslova različitih istraživanja na temu razvoja i učenja kod djece u ranom djetinjstvu, u odnosu na kasnije korištenje iskrivljenih činjenica u političke svrhe. Poglavlje nudi kritički prikaz određenih istraživanja za potrebe uvođenja EYFS koja su se isticala u stručnim časopisima. Također, naglašava se imperativ shvaćanja odgojitelja kao reflektivnog praktičara koji je osposobljen samostalno promišljati svoje djelovanje i razvoj djece u grupi te sukladno tome planirati svoj odgojno-obrazovni rad. Devetnaesto poglavlje *Does Not Compute, Revisited: Screen Technology in Early Years Education* aktualizira utjecaj pojačanih zahtjeva vlade i obrazovne politike o nužnosti korištenja tehnologije ekrana u učionici, kao poticaja za razvijanje vizualne i medijske pismenosti, pod pretpostavkom da tehnologija doprinosi i kvaliteti učenja. Pregledom raznih istraživanja Aric Sigman iznosi štetne posljedice koje za djecu može imati rano izlaganje ekranima (računalo, tablet, televizija) na području usvajanja jezika, kod izgradnje mehanizama učenja, pri dostizanju obrazovnih postignuća, po pitanju socijalne isključenosti te za razvoj i funkcioniranje dječjeg mozga uslijed korištenja tehnologije. Dvadeseto poglavlje: *Zagrižena aktivistica za rano djetinjstvo (An Inveterate Early Childhood Campaigner)* intervju je urednika knjige sa osnivačicom Open EYE kampanje, Margaret Edgington, koja iznosi koje su po njoj štetne posljedice načina na koji politika kroji kurikulum i odgojno-obrazovnu djelatnost predškolskih ustanova te problematiku obrazovanja odgojitelja i njihovog kasnijeg usavršavanja. Četvrti dio knjige započinje dvadeset i prvim poglavljem: *Promjena paradigme obrazovanja (Education and Paradigm Shift)* u kojemu se iznosi potreba za promjenom paradigme u obrazovanju: učitelji bi trebali biti svjesni važnosti cjelovitog osjetilnog razvoja, a ne samo pod percepcijom poticanja kognitivnih aktivnosti. Grethe Hooper Hansen aktualizira učenje Georgija Lozanova koji definira proces učenja kao mentalno stanje, što naglašava ulogu odgojitelja kao onih koji stvaraju poticajno okruženje kako bi se stvorili uvjeti za što kvalitetniji proces indirektnog učenja.

Dvadeset i drugo poglavlje *Rano djetinjstvo: Perspektiva kreiranja politike (Early Childhood: A Policy-Making Perspective)* donosi pogled na kreiranje EYFS od strane Barry Sheermana, predsjednika Odbora za obrazovanje koje je bilo uključeno u raspravu i donošenje svih zakonskih akata u području odgoja i obrazovanja u UK. Iako ističe određene dobrobiti uvedenih zakonskih legislativa, izražava zabrinutost zbog preranog uvođenja formalnih ciljeva obrazovanja pred djecu rane dobi. Stava je kako je nužno promišljanje u traženju ravnoteže između pripremanja djece za školu i pripremanja djece za sretne i ispunjene živote. Dvadeset i treće poglavlje *Prema budućnosti: Implikacije i preporuke za pedagoge i političare (Towards the Future: Implications and Recommendations for Educationalists and Policy-makers)* donosi preporuke za prvi razvojni stadij djeteta naglašavajući smjernice za daljnje promjene po pitanju pismenosti, važnosti igre i individualiziranja razvoja. Richard House i Wendy Scott ističu potreba za praćenjem novih teorija o procesu učenja djece rane dobi te imperativ cjeloživotnog obrazovanja odgojitelja.

Mišljenja su kako je ključan konstruktivan zajednički dijalog između svih uključenih kod kreiranja i provođenja politike ranog odgoja i obrazovanja.

Knjiga pruža istančan prikaz ranog razvoja djece i utjecaja koji može imati oduzimanje osnovne aktivnosti djetinjstva – slobodne igre na kasniji cjeloviti razvoj djeteta. Snažnim argumentima, pregledima istraživanja i primjerima iz prakse nastojalo se ukazati na negativne posljedice koje posjeduje provođenje kurikuluma ranog odgoja i obrazovanja temeljenog na ostvarivanju formaliziranih vještina jezične i matematičke pismenosti kao osnove za što uspješniji početak obaveznog obrazovanja.